

Etik i fødevareproduktion skal dokumenteres

Midt i Ugen nr. 64 5. november 2008

Af FoodDTU

Sporbarheden skal komme forbrugerne til gode, mener europæiske forskere, som har undersøgt hvordan man kan dokumentere etiske forhold i fødevareproduktionen.

Europæiske forbrugere har mistillid til fødevareproducenterne og stiller i stigende omfang krav om dokumentation for etikken i fødevareproduktionen. Det handler bl.a. om sundhed, dyrevelfærd, ressourceforbrug, arbejdsmiljø og oprindelse. Men en udvidelse af sporbarhedssystemer, så de kommer til at omfatte etiske forhold kan vise sig at være vanskelig i praksis. Europæiske forskere har påvist, at forbrugere i forskellige kulturer prioriterer etiske parametre forskelligt - ligesom man prioriterer forskelligt i de forskellige led i produktionskæden. Dertil kommer kommercielle hensyn og tekniske begrænsninger i mængden af informationer.

Fra dyrevelfærd til tillid

"Vi vil gerne som forbruger kunne træffe 'oplyste valg', men har i dag reelt meget få muligheder for at se hvilke forhold vores fødevarer bliver produceret under", forklarer forsker Thorkild Nielsen, DTU Management. "De eksisterende sporbarhedssystemer tjener først og fremmest til at gøre fødevareproduktionen mere sikker, herunder et værktøj i forbindelse med en eventuel tilbagetrækning af produkterne. Derimod har vi som forbrugere ikke adgang til de oplysninger, der bliver opsamlet i systemerne. Man kan sige, at informationerne stopper ved kædens sidste led - altså supermarkedet - men som forbrugere handler vi i blinde".

På den baggrund har en række europæiske sociologer, filosoffer og fødevareforskere undersøgt tre produktionskæder, der har økonomisk betydning for tre forskellige lande: Hvedebrød i England, olivenolie i Grækenland og bacon i Danmark. Formålet med undersøgelsen var at finde ud af hvordan sporbarhedssystemer kan anvendes til kommunikation med forbrugerne. Resultaterne er samlet i bogen *Ethical traceability and communicating food*, som blev præsenteret på en sporbarhedskonference i regi af Øresund Food Network den 30. oktober. "Vi har identificeret forskellige etiske parametre, der rangerer fra 'dyrevelfærd' og 'miljøbelastning', som er de letteste at håndtere og informere om, til 'tillid' og 'medbestemmelse' som er sværere at definere, så de fx kan udtrykkes på en etiket", siger Thorkild Nielsen. "Det viser sig, at forbrugerne tillægger de forskellige parametre forskellig betydning i de tre produkter - dyrevelfærd prioriteres højt i bacon-kæden, mens det for brød er sundhed og for olivenolie oprindelsen, der prioriteres højest". Ydermere er der forskel på forbrugernes vurdering af de etiske parametre fra land til land - californiske forbrugere vægter således arbejdsmiljøet i olivenolieproduktionen højere end græske forbrugere.

Udfordringer for dokumentationen

De kulturelle forskelle vanskeliggør en tilfredsstillende dokumentation, mener Thorkild Nielsen: "Globaliseringen betyder, at viden skal kunne overføres på tværs af kulturelle forskelligheder - og vi har i Muhamed-krisen set et eksempel på at immaterielle forhold får en stigende betydning i et globalt fødevaremarked", siger han. Men der er også tekniske begrænsninger: "Man skal overveje både bredden, altså mængden af informationer, der skal medtages, og dybden, hvor langt man vil gå tilbage i produktionskæden, og fx oplyse om foderets sammensætning". Thorkild Nielsen peger videre på nogle risici i forbindelse med at rejse krav om dokumentationen af sporbarhed: "Vi ser allerede i dag at den relevante information ikke bliver kommunikeret til forbrugerne og at dybden og rækkevidden af den opsamlede viden er skjult", siger han. "Samtidig vil man kunne risikere, at de oplysninger, der spores, bliver begrænset af kommercielle hensyn og at de administrative omkostninger i forbindelse med en sådan dokumentation udelukker de mindre fødevarer virksomheder og derfor forstærker de eksisterende magtforhold i fødevarerindustrien".

Kravet om etisk sporbarhed er et svar på en stigende bekymring fra forbrugernes side, siger Thorkild Nielsen, DTU Management.